OpenData _studio

PODZIMNÍ ŠKOLA NÁRODNÍ SÍTĚ ZDRAVÝCH MĚST · TELČ

Demografická změna – na co je třeba se připravit

Martin Dvořák, 25. 11. 2026

01 · DEMOGRAFICKÁ SITUACE

Kde jsme

Narození, úmrtí, plodnost a délka života v dlouhé časové řadě – a jak si stojíme v Evropě.

OpenData _studio

Došly děti, všude a všem. Česko není v propadu porodnosti samo, krize je v celém bohatém světě

Narodilo se nejméně dětí od vzniku Československa. Následky budou bolestivé

DANIELA KRÁSENSKÁ

Redaktorka

+ sledovat 254

Obří problém, narodilo se nejméně dětí v historii. Gynekoložka varuje před neznalostí

Česko vymírá. Na svět přišlo nejméně dětí v historii, ženy navíc rodí stále později

Boom je pryč. Dětí se loni narodilo nejméně v historii Česka

Tereza Tykalová, mul

10. dubna 2025 9:23

77 636

OpenData
_studio

PŘIROZENÝ POHYB OBYVATEL

Nejméně narozených od roku 1785

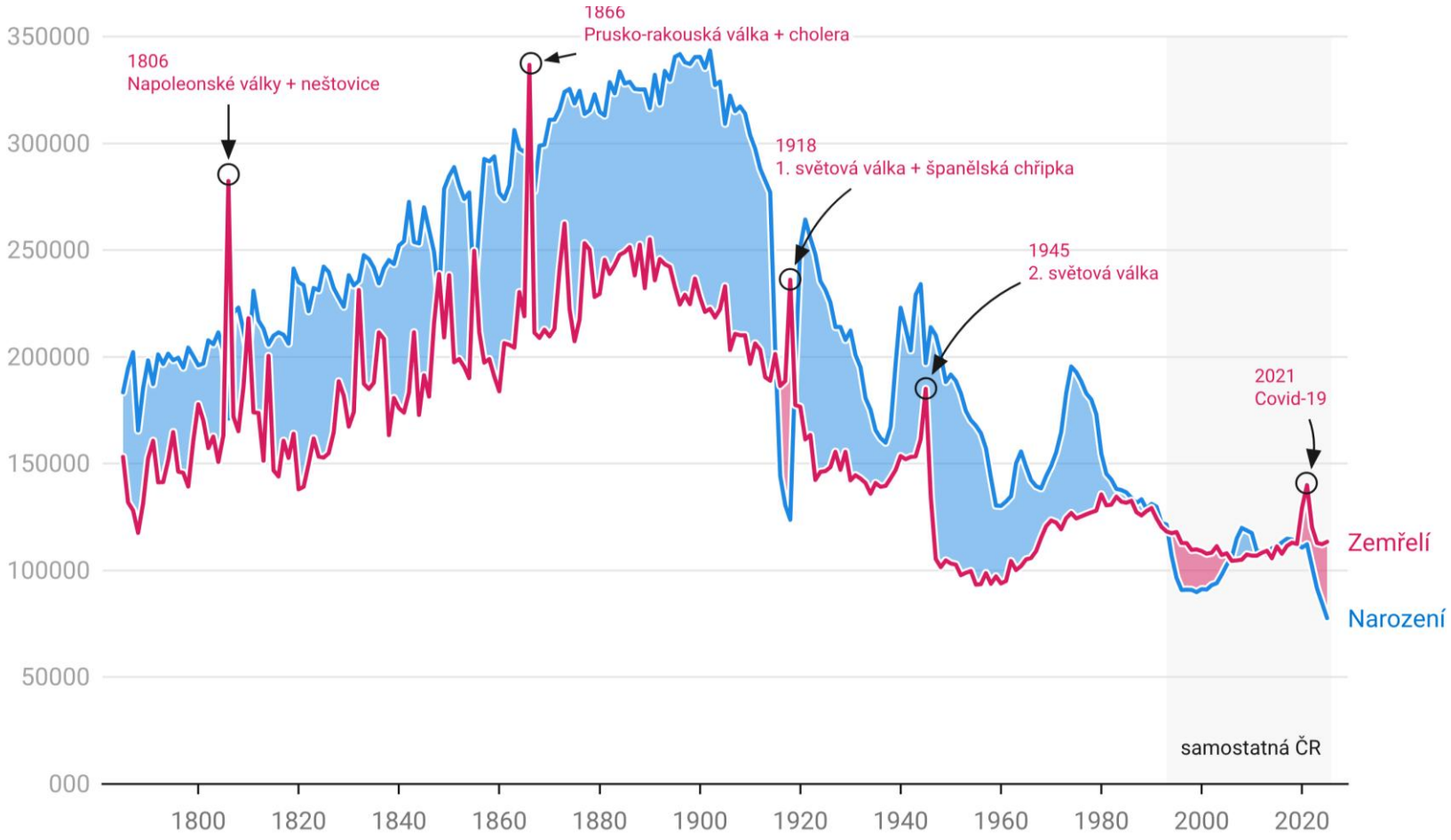

ROK 2025

77 636

narozených – nejméně od roku 1785

−35 700

přirozený úbytek: o tolik víc lidí zemřelo, než se narodilo

OpenData _studio

ÚHRNNÁ PLODNOST

Na jednu ženu dnes připadá 1,37 dítěte

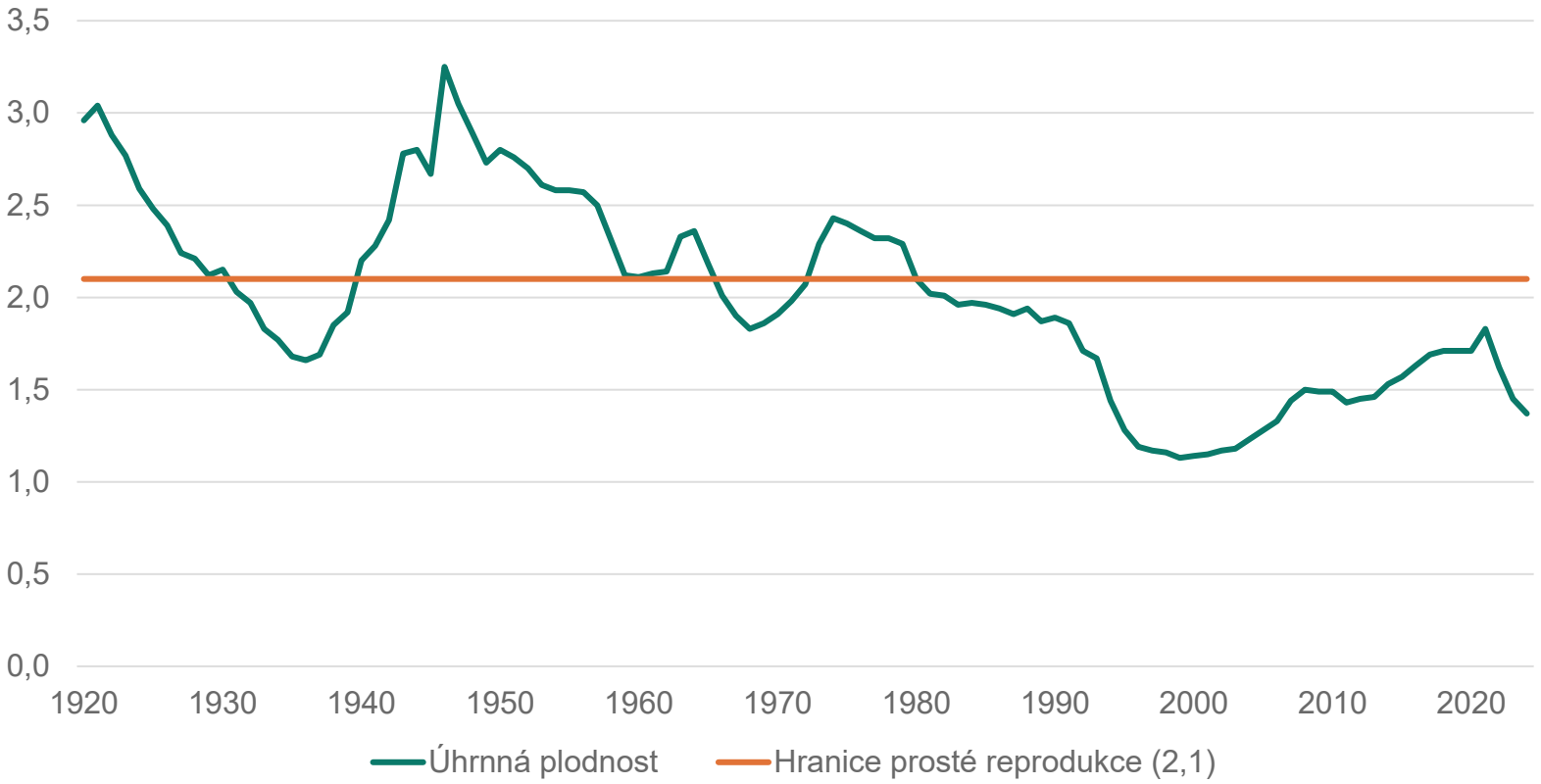

Zdroj: ČSÚ. Úhrnná plodnost = průměrný počet dětí, které by se narodily jedné ženě během reprodukčního období.

CO SLEDUJEME

2,1

dítěte na ženu je potřeba, aby se generace nahradily

1,83 → 1,37

pád mezi lety 2021 a 2024 – nejrychlejší od 90. let

OpenData _studio

EVROPSKÉ SROVNÁNÍ

Česko má s 1,37 dítěte na ženu evropský průměr

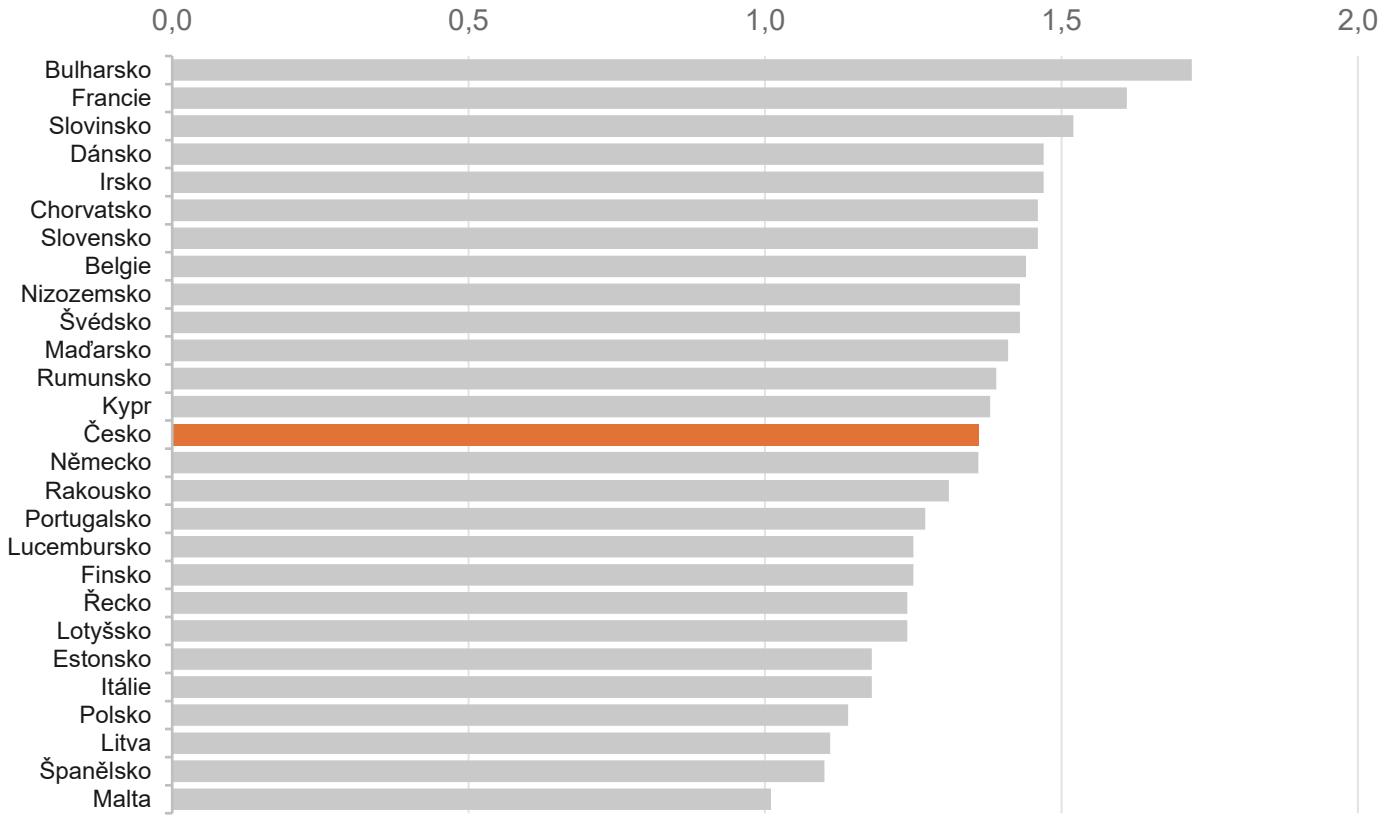

ÚHRNNÁ PLODNOST 2024

1,72

Bulharsko – nejvíc v EU

1,01

Malta – nejméně v EU

2,1

Hranice prosté reprodukce – nedosahuje jí žádný stát EU.

Zdroj: Eurostat, demo_find (2024). Hodnota pro Česko se mírně liší od ČSÚ (1,37) kvůli metodice.

OpenData _studio

EVROPSKÝ KONTEXT

Nízká plodnost není jen český problém

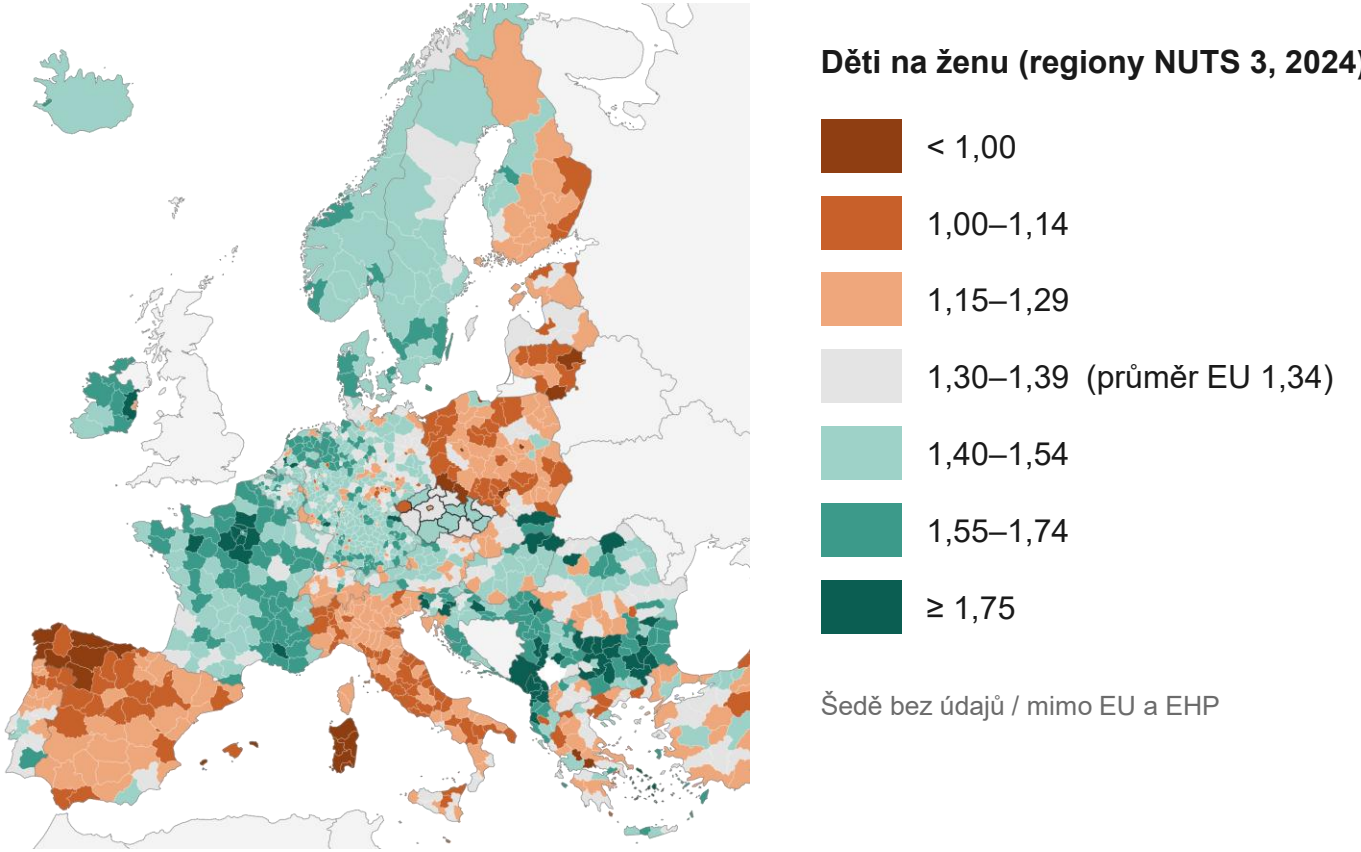

Zdroj: Eurostat, demo_r_find3 (data 2024); hranice © EuroGeographics / GISCO, NUTS 2024.

CO Z MAPY PLYNE

Žádný region EU kromě zámořských území nedosahuje hranice 2,1.

Česko je těsně pod průměrem EU – od 1,14 v Karlovarském kraji po 1,48 na Vysočině.

Nejnižší plodnost má jih Evropy, Polsko a Pobaltí.

OpenData _studio

MEZISOUČET

Vymíráme.

Nedochází k přirozené obnově obyvatel.

ŠKOLY DNES

Do školek a základních škol chodí 1,35 milionu dětí

347,8 tis.

dětí v mateřských školách

5 409 škol · 17 513 tříd · Ø 20 dětí na třídu. Třetím rokem ubývá.

1 002,9 tis.

žáků v základních školách

4 320 škol · 52 482 tříd · 590 tis. na 1. stupni, 413 tis. na 2. stupni.

50 %

škol má méně než 100 dětí

6 451 mateřských a základních škol řídí 2 631 zřizovatelů – systém je velmi rozdrobený.

Děti narozené v roce 2025 (77,6 tis. – nejméně v historii) **nastoupí do školky v roce 2028 a do první třídy v roce 2031.**

Stav k 30. 9. 2025 (školní rok 2025/26). Zdroj: ČSÚ podle MŠMT; MŠMT (J. Beran, Regionální školství v kontextu demografického poklesu); ČSÚ – narození 2025.

VÝHLED DO ROKU 2040

Do roku 2040 ubude čtvrtina až třetina dětí

Děti ve věku 3–5 let (mateřské školy)

2025 → 2040: −23 % (střední) až −32 % (nízká varianta)

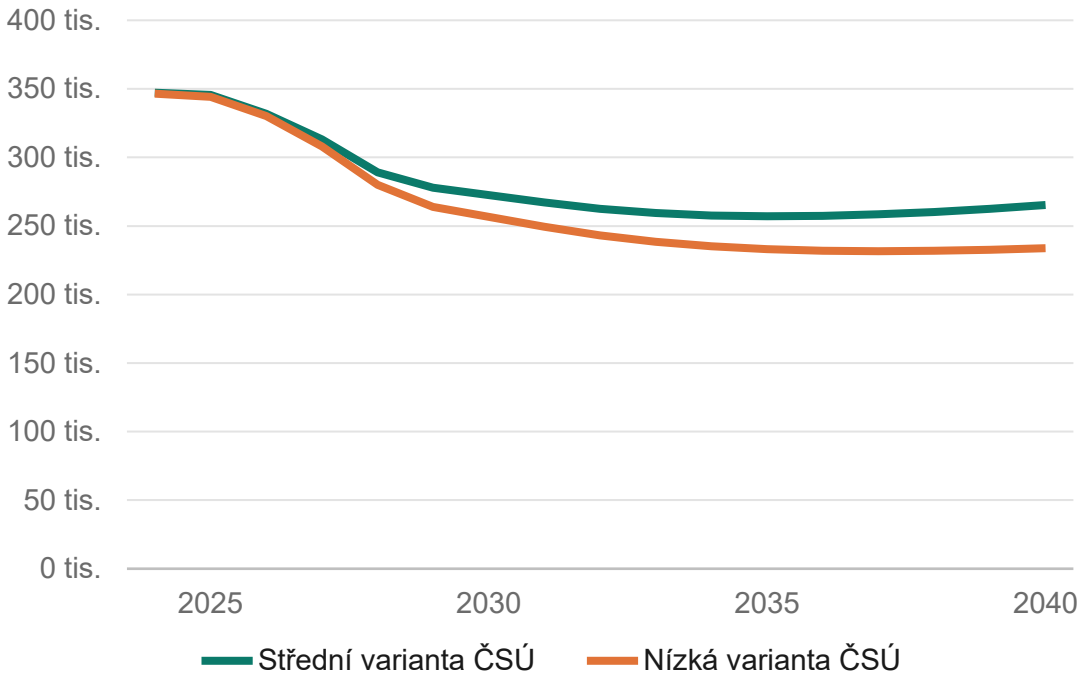

Děti ve věku 6–14 let (základní školy)

2025 → 2040: −25 % (střední) až −32 % (nízká varianta)

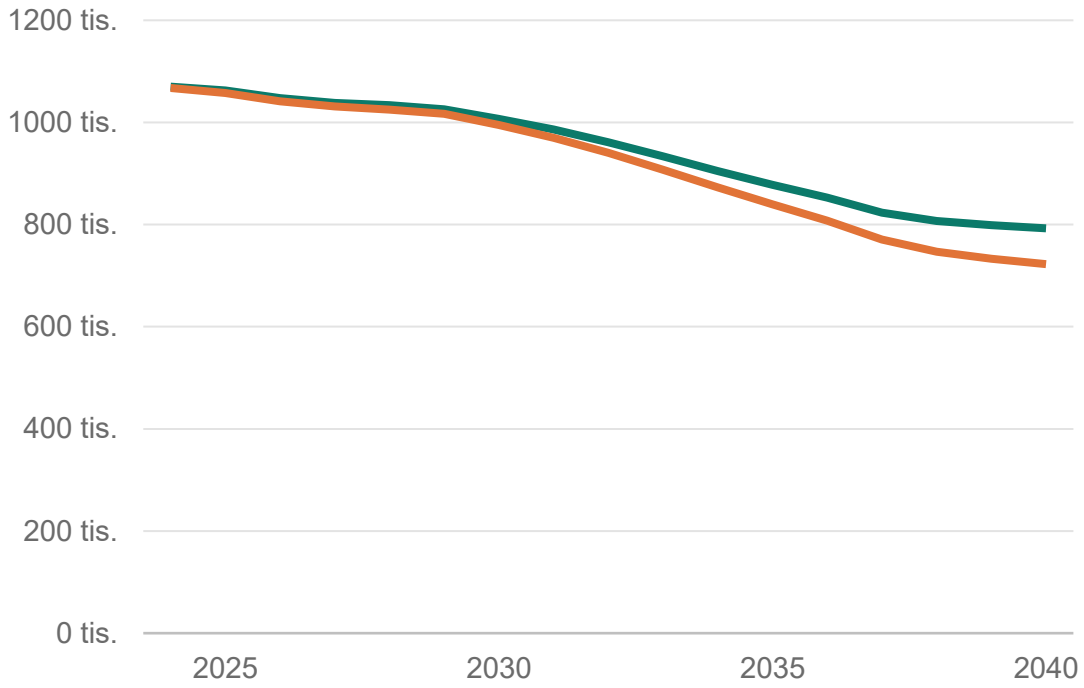

Zdroj: ČSÚ – Projekce obyvatelstva ČR 2023–2100 (střední a nízká varianta), stav k 1. 1. Skutečná porodnost 2025 (77,6 tis.) odpovídá už nízké variantě – ta je proto realističtější.

OpenData _studio

VĚKOVÁ STRUKTURA

Věková pyramida … se mění v urnu

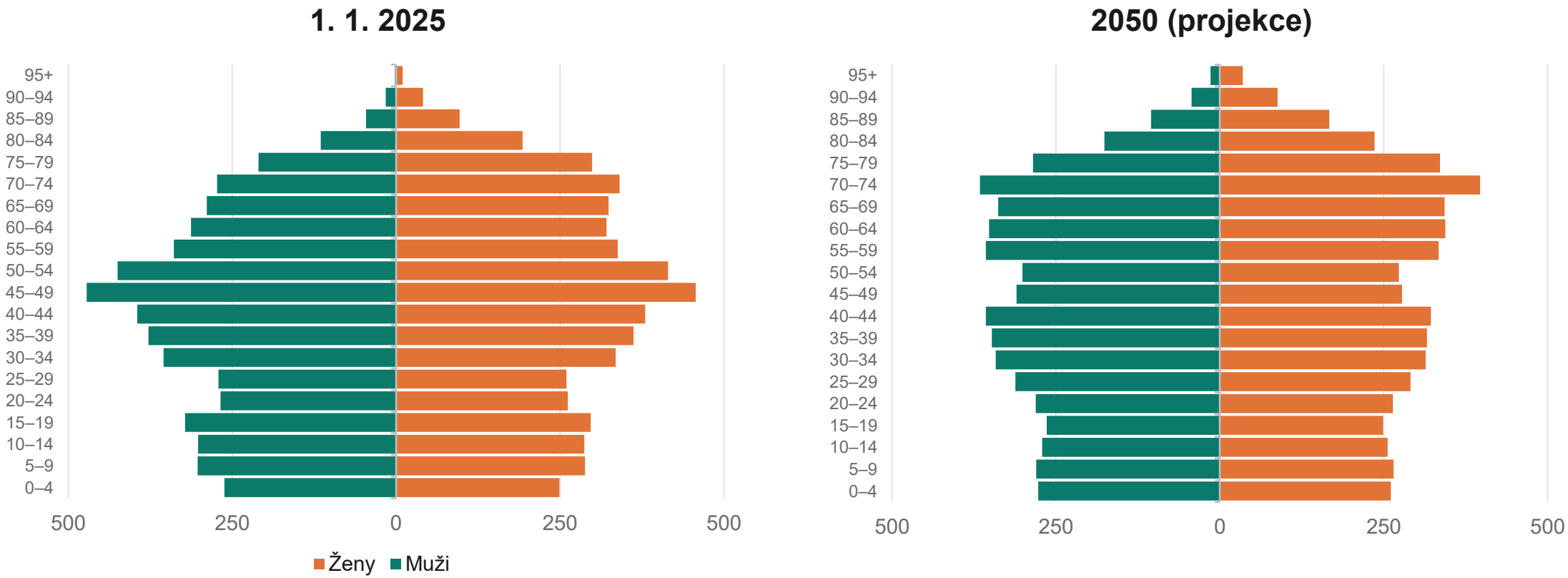

Tisíce osob. Zdroj: Eurostat, demo_pjan (2025) a EUROPOP2023 (proj_23np, základní scénář 2050).

OpenData _studio

36,6 (1992) → 43,3 (2025)

Průměrný věk

OpenData _studio

DÉLKA ŽIVOTA

Žijeme o více než 30 let déle než před sto lety

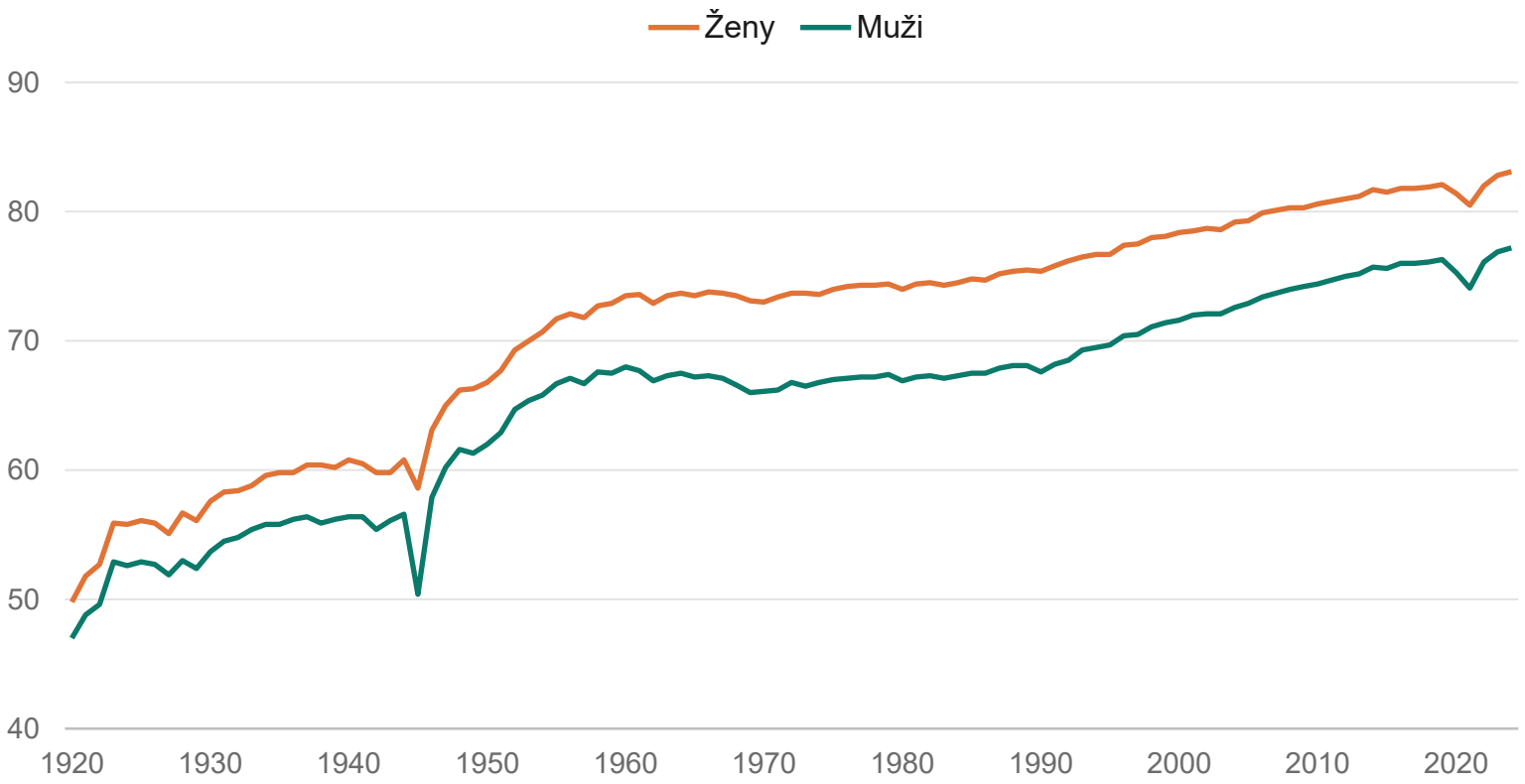

Zdroj: ČSÚ, úmrtnostní tabulky.

NADĚJE DOŽITÍ PŘI NAROZENÍ

83,1 let

ženy v roce 2024 (1920: 49,8)

77,2 let

muži v roce 2024 (1920: 47,0)

OpenData _studio

REGIONÁLNÍ ROZDÍLY

Mezi kraji je rozdíl v délce života až 3,7 roku

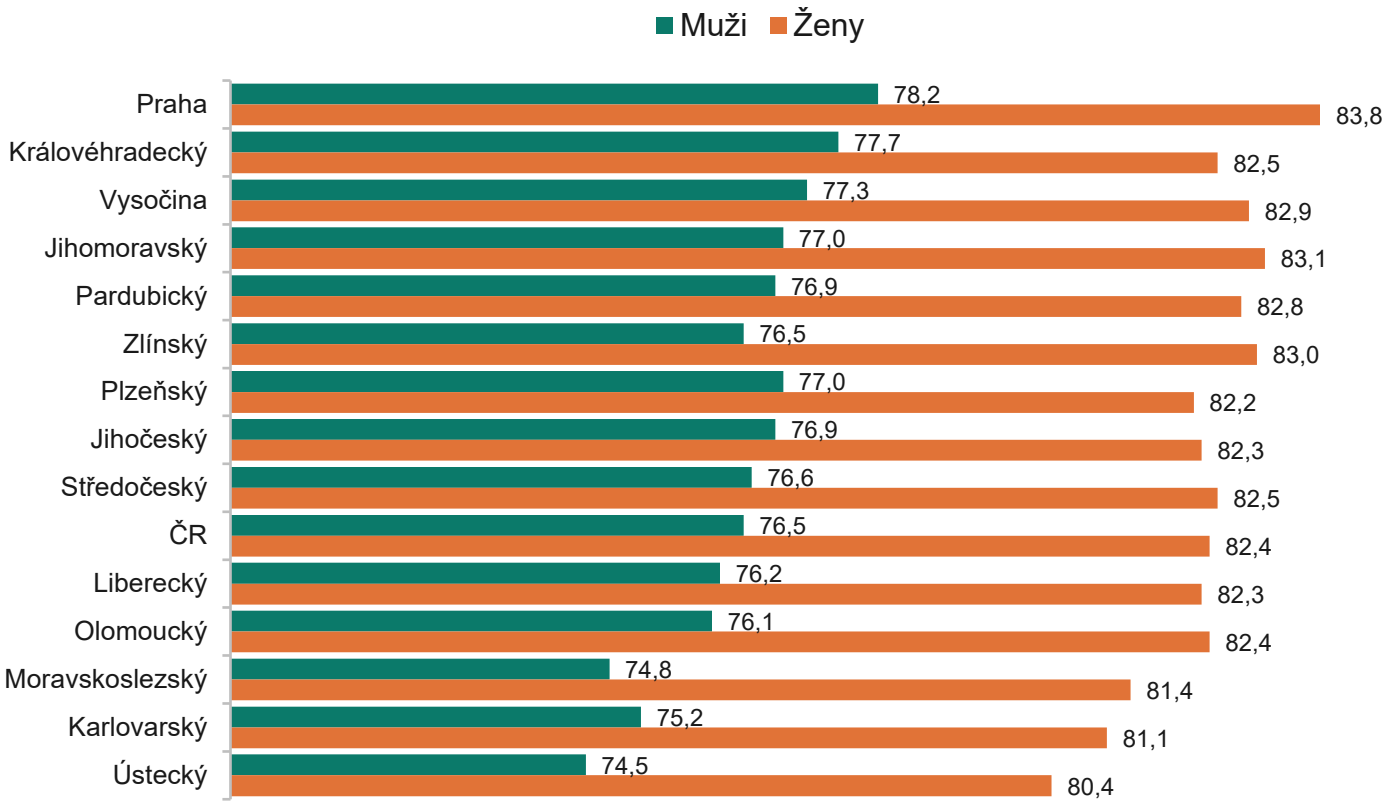

Zdroj: ČSÚ, úmrtnostní tabulky 2019–2023 (průměr let 2022–2023). Osa začíná na 70 letech.

NADĚJE DOŽITÍ 2022–2023

Praha

muži 78,2 · ženy 83,8 let – nejvíc

Ústecký

muži 74,5 · ženy 80,4 let – nejméně

Rozdíly souvisí s životním stylem, prevencí i dostupností péče.

OpenData _studio

REGIONÁLNÍ ROZDÍLY

Ženy v Kuřimi žijí o 6 let déle než v Rumburku

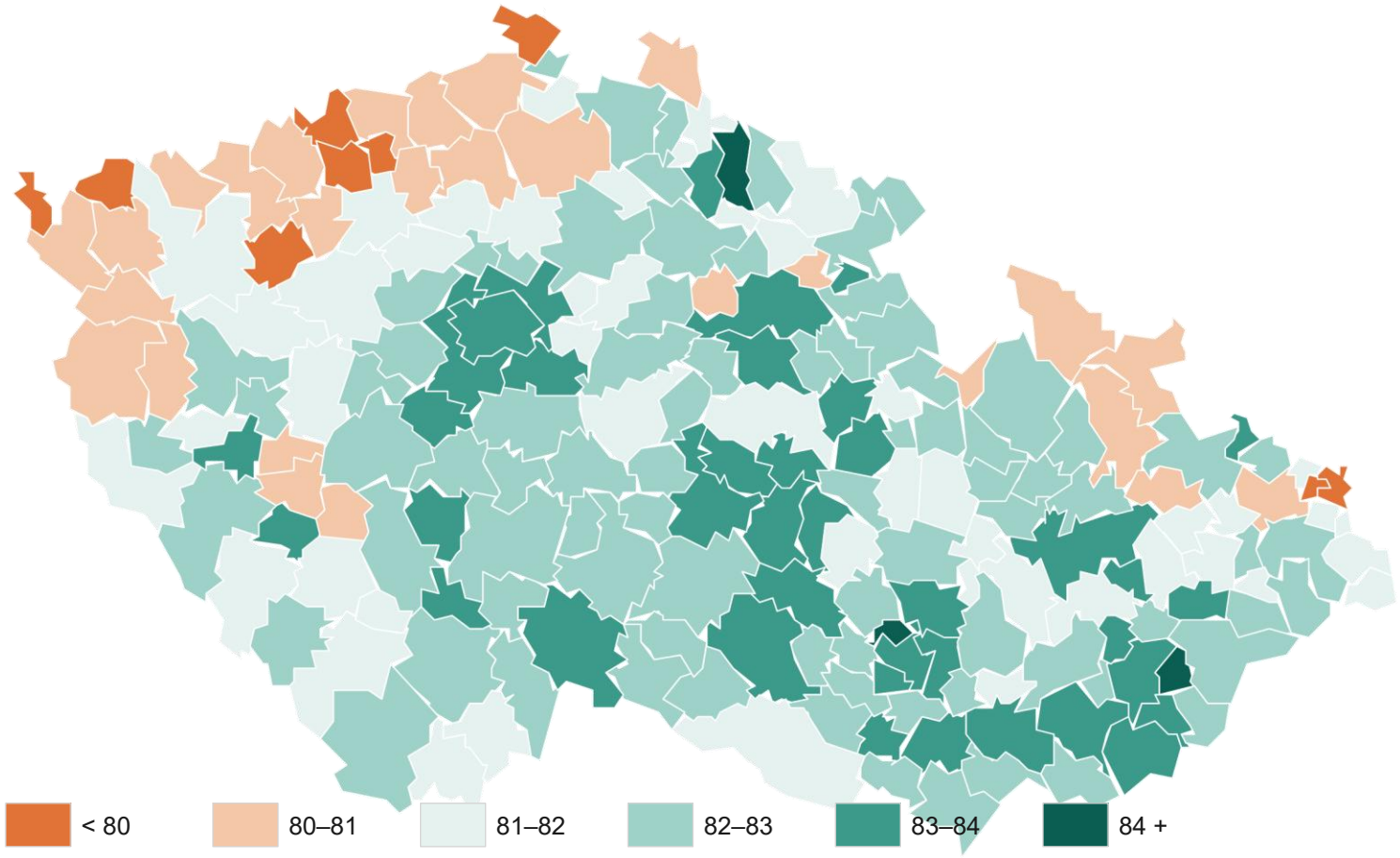

ŽENY, NADĚJE DOŽITÍ 2021–2025

Nejdéle

Kuřim 84,8 · Jilemnice 84,3 · Vizovice 84,1 · Praha 83,7 let

Nejkratší

Rumburk 78,4 · Bílina 78,7 · Kraslice 79,3 let

Severozápad Čech a Ostravsko zaostávají – stejně jako u předčasné úmrtnosti.

Zdroj: ČSÚ, úmrtnostní tabulky za SO ORP (OBY04BOR), období 2021–2025; hranice ORP © ČÚZK, RÚIAN (zjednodušeno).

OpenData _studio

Do roku 2040 bude na 100 dětí připadat 200 seniorů

Index stáří = počet osob 65+ na 100 dětí ve věku 0–14 let, Česko k 1. 1.

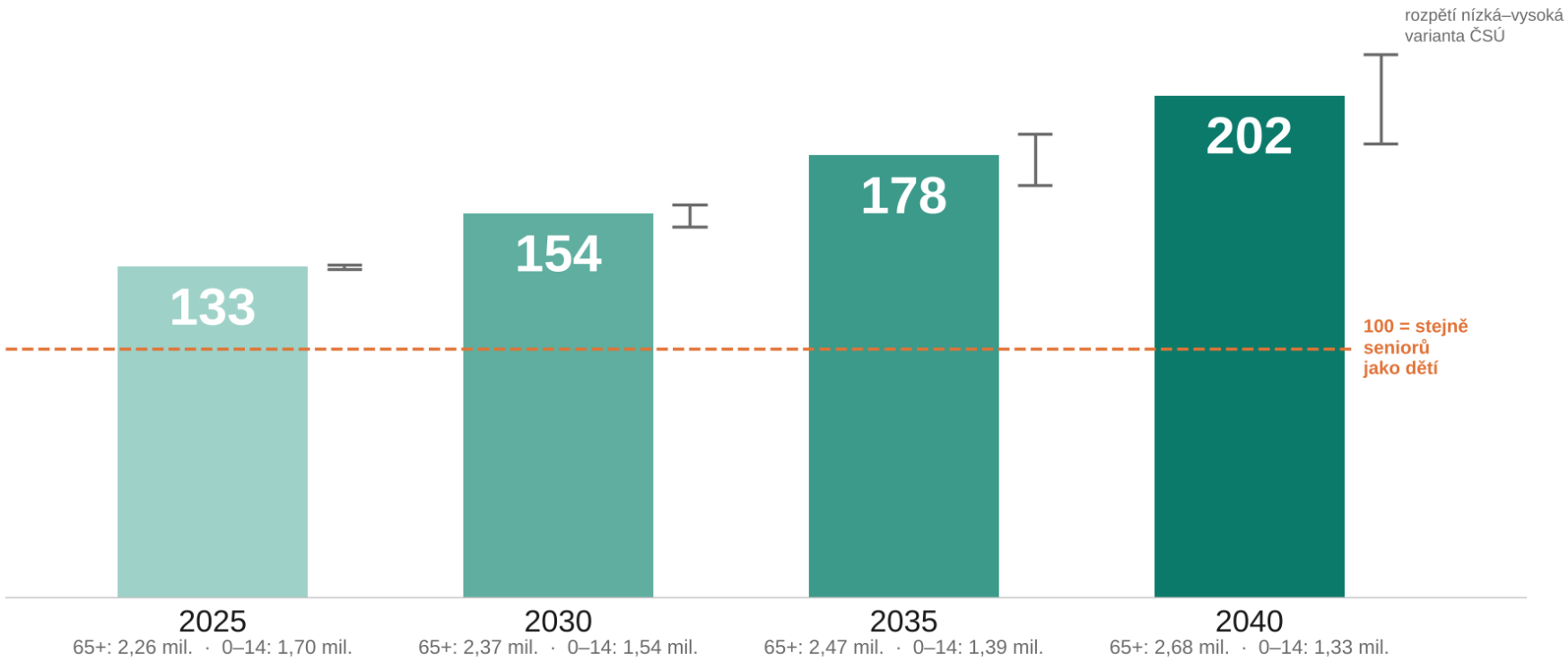

Zdroj: ÚZIS ČR – Datový souhrn OIS 13-01, predikce potřeb (11/2025) – osoby 65+; ČSÚ – Projekce obyvatelstva ČR 2023–2100, střední varianta – děti 0–14 let.
2025 = stav k 1. 1. 2025 (65+), 2030–2040 predikce. Úsečky: rozpětí indexu mezi nízkou a vysokou variantou projekce ČSÚ.

KOLIK ČASU MÁME

Nejrychleji přibude lidí nad 85 let – a to do roku 2040

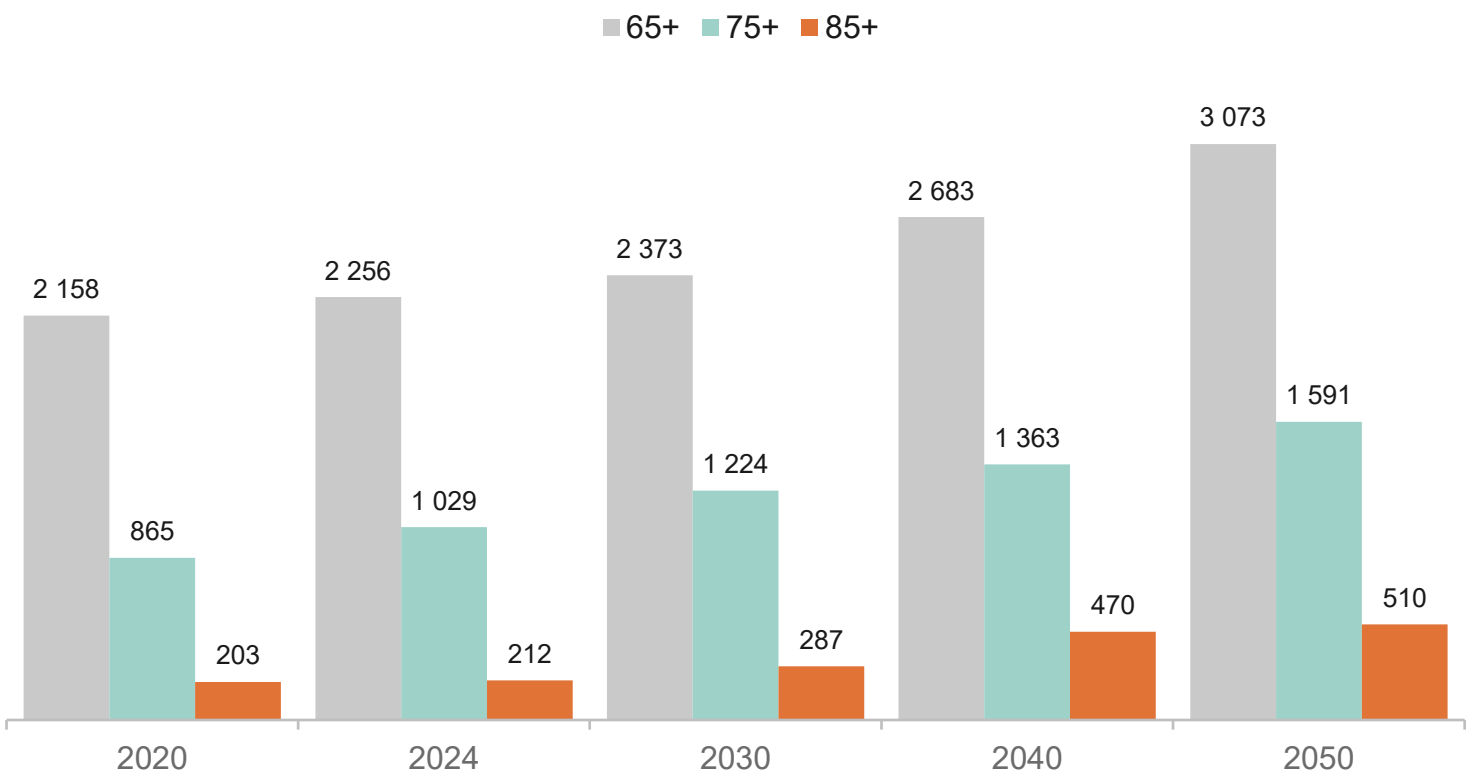

Tisíce osob. Zdroj: ČSÚ, Projekce obyvatelstva ČR 2023–2100;

LIDÉ 85+ V ČR

212 → 470 tis.

mezi lety 2024 a 2040 (2,2×)

do roku 2035

nejrychlejší nárůst 80+ a 85+, pak stárnutí zpomalí

OpenData _studio

STÁRNUTÍ POPULACE

Do roku 2040 se počet lidí nad 85 let zvýší 2,2×

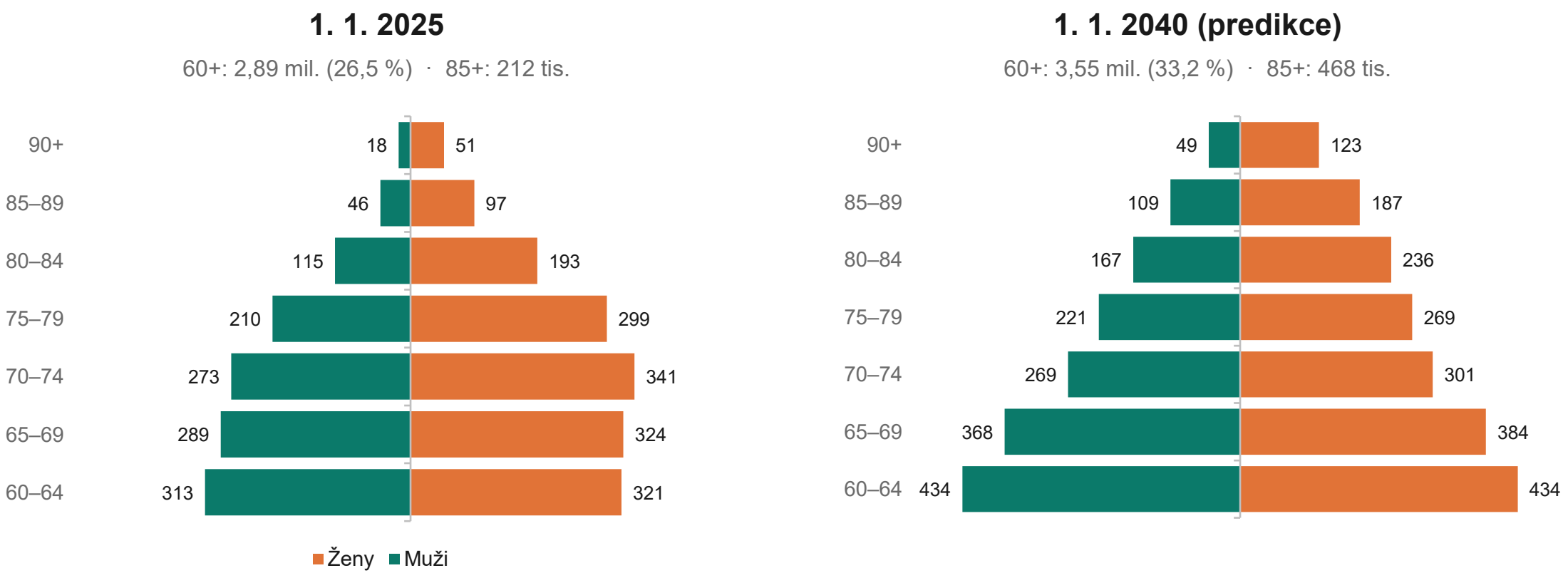

Hodnoty v tisících osob. Zdroj: ČSÚ – Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2080 (12/2024); ÚZIS ČR – predikce potřeb (11/2025).

OpenData _studio

MEZISOUČET

Vymíráme.
Stárneme.

Nedochází k přirozené obnově obyvatel.
Rychle se mění věková struktura.

OpenData _studio

Co nás nemine

Kolik bude seniorů, jak dlouho žijeme ve zdraví a jak poroste nemocnost – podle predikcí ÚZIS ČR.

ZDRAVÍ VE STÁŘÍ

Žijeme déle … ale ne ve zdraví

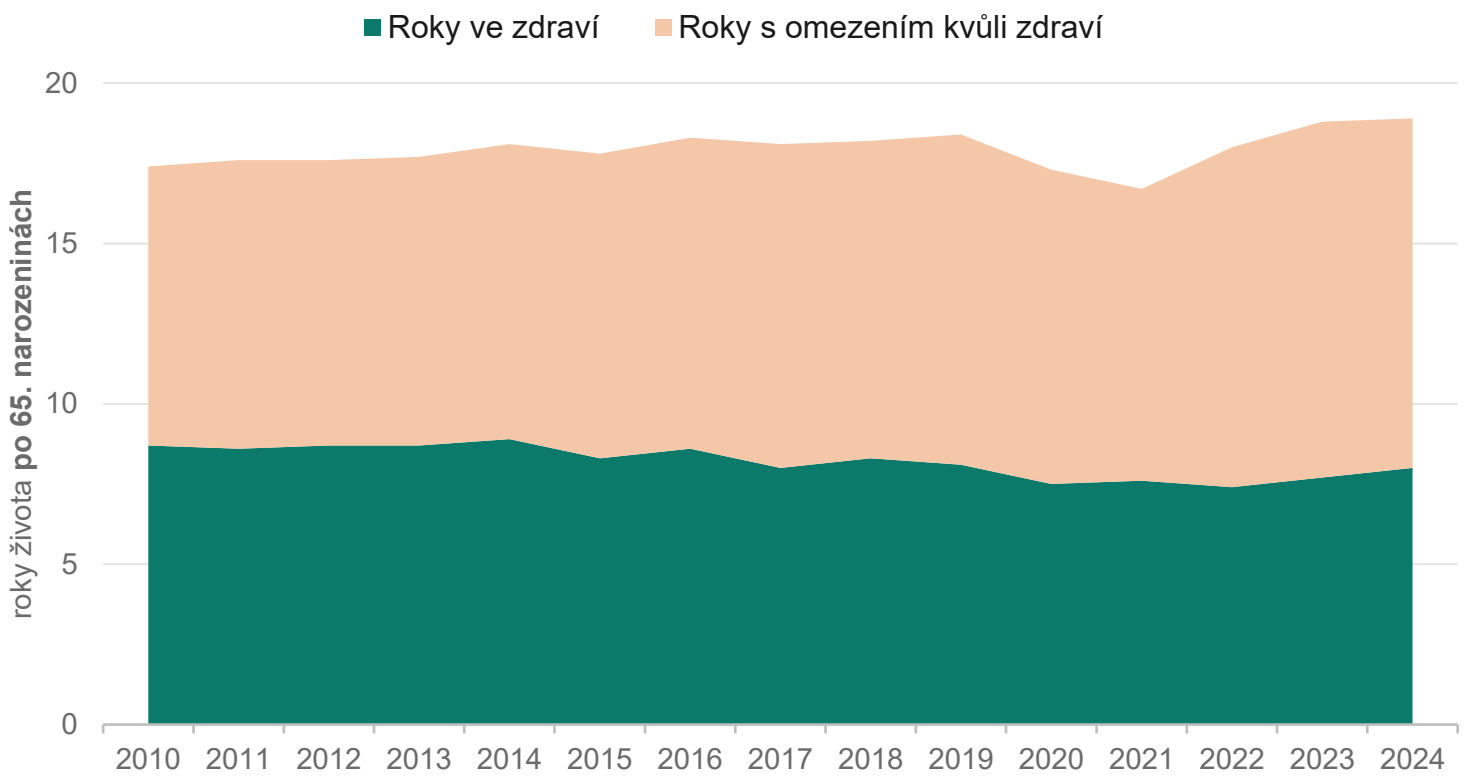

ČESKO, VĚK 65 LET, 2010 → 2024

17,4 → 18,9

let naděje dožití (+1,5 roku)

8,7 → 8,0

let ve zdraví

8,7 → 10,9

let ve špatném zdraví

Zdroj: Eurostat, hlth_hlye (aktualizace 07/2026). Zdraví = bez omezení v běžných činnostech (ukazatel GALI, EU-SILC). Propad 2020–2021 = covid.

OpenData _studio

EVROPSKÉ SROVNÁNÍ

Po 65. roce prožijí Češi ve zdraví jen 8 z 19 let

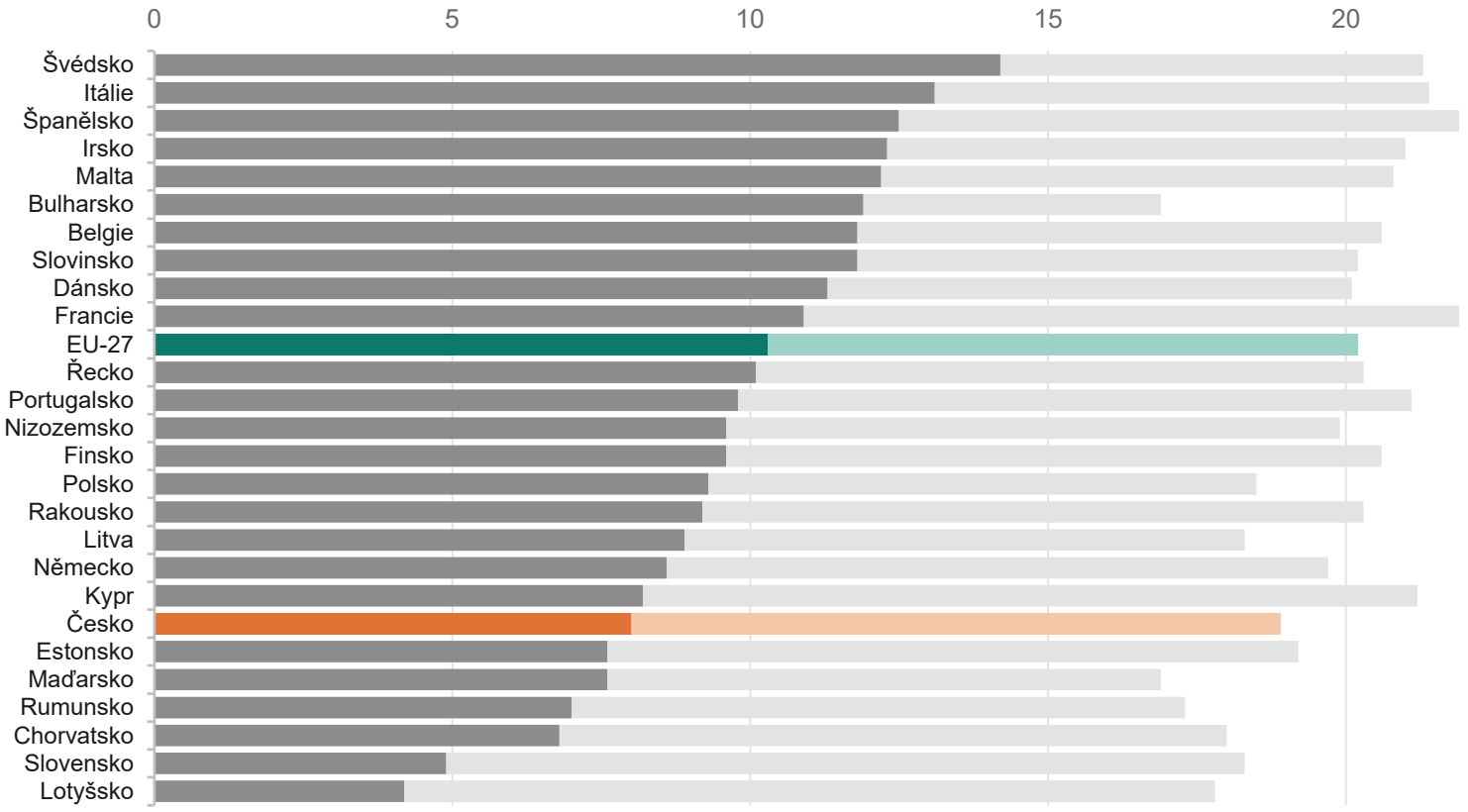

ROKY ŽIVOTA PO 65. ROCE, 2024

Česko 8,0 z 18,9

ve zdraví 42 % – 7. nejhorší z 26 států

EU-27 10,3 z 20,2

ve zdraví 51 %

Tmavší část pruhu = roky ve zdraví, světlejší = roky s omezením.

Zdroj: Eurostat, hlth_hlye (aktualizace 07/2026); srovnatelnost mezi státy je omezená (subjektivní hodnocení). Lucembursko bez dat.

OpenData _studio

S věkem roste vážná nemocnost

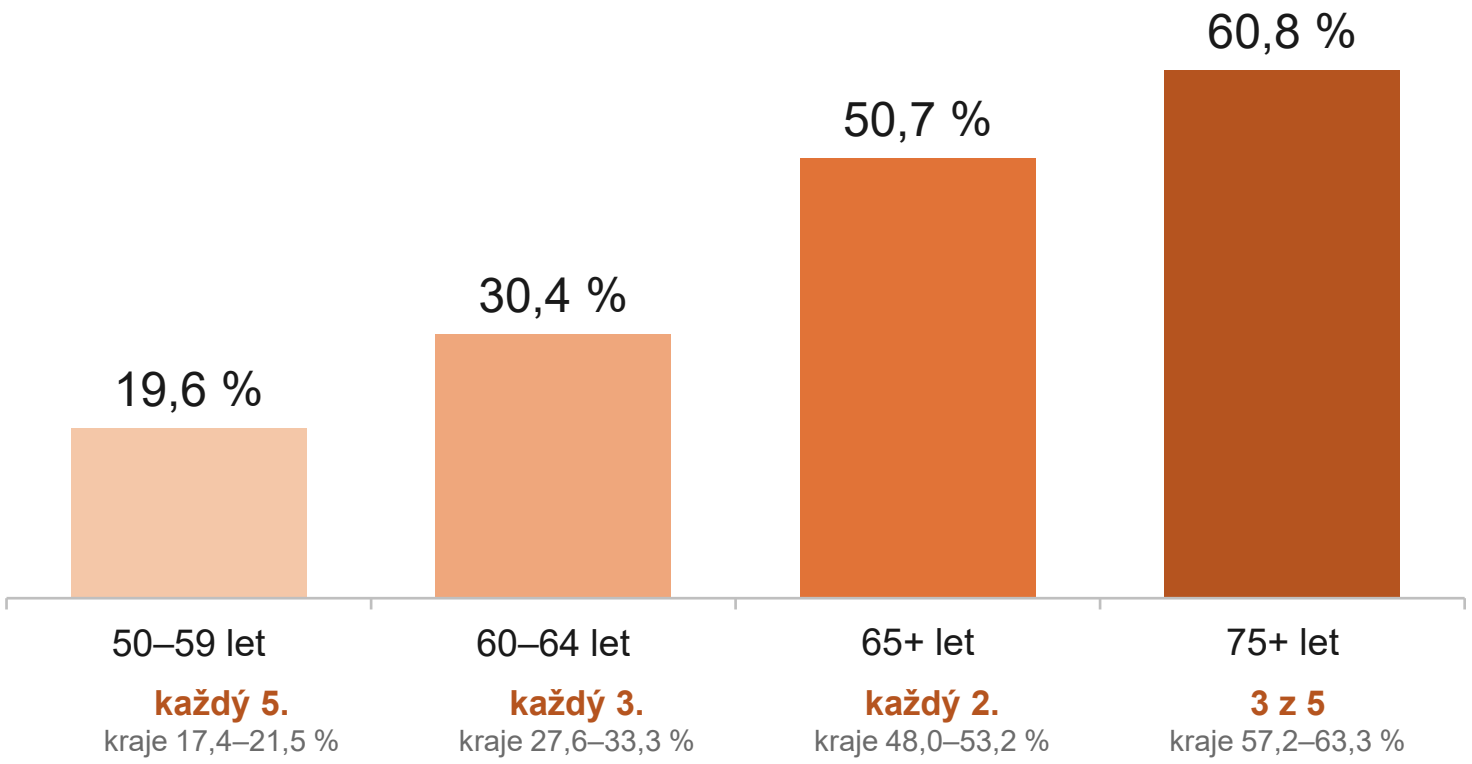

ČR 2024

Nad 65 let má vážnou nemoc každý druhý, nad 75 let tři z pěti.

Nejvýš je ve všech věkových skupinách Moravskoslezský kraj.

Vážná nemoc = polymorbidita (DCCI ≥ 2) a/nebo invalidní důchod III. stupně a/nebo příspěvek na péči III.–IV. stupně.

Zdroj: ÚZIS ČR – NRHZS, data MPSV/ČSSZ, 2024. Rozpětí = nejnižší a nejvyšší kraj.

REGIONÁLNÍ ROZDÍLY

Ve slabších krajích přichází vážná nemoc dřív

	50–59 let ČR 19,6 %	60–64 let ČR 30,4 %	65+ let ČR 50,7 %	75+ let ČR 60,8 %
Moravskoslezský	**+1,9**	**+2,9**	**+2,5**	**+2,5**
Ústecký	**+1,2**	**+2,0**	+0,4	−0,5
Karlovarský	**+1,1**	+0,3	+0,6	+0,7
Středočeský	+0,5	**+1,1**	**+1,2**	**+1,2**
Jihomoravský	+0,4	+0,6	+0,1	−0,3
Praha	+0,1	−0,3	**+2,2**	**+1,5**
Zlínský	±0,0	+0,6	+0,4	**+1,4**
Královéhradecký	−0,2	−0,8	−0,9	−0,9
Plzeňský	−0,5	−0,6	**−1,9**	**−1,6**
Pardubický	−0,7	**−1,7**	**−1,5**	−0,9
Olomoucký	−0,8	**−1,7**	**−2,0**	**−1,6**
Liberecký	**−1,1**	**−1,6**	**−2,7**	**−3,6**
Vysočina	**−1,5**	**−2,3**	**−1,8**	−0,2
Jihočeský	**−2,2**	**−2,8**	**−2,7**	**−2,1**

JAK ČÍST

Rozdíl podílu vážně nemocných v kraji oproti ČR v procentních bodech.

Oranžová = hůř než ČR, zelená = lépe.

Ve věku 50–59 let jsou nejhorší Moravskoslezský, Ústecký a Karlovarský kraj – vážná nemoc tam přichází dřív.

Zdroj: ÚZIS ČR – NRHZS, data MPSV/ČSSZ, 2024. Seřazeno podle věku 50–59 let. Vážná nemocnost viz předchozí snímek.

PŘÍČINY ÚMRTÍ

Nejčastěji umíráme na rakovinu a nemoci srdce

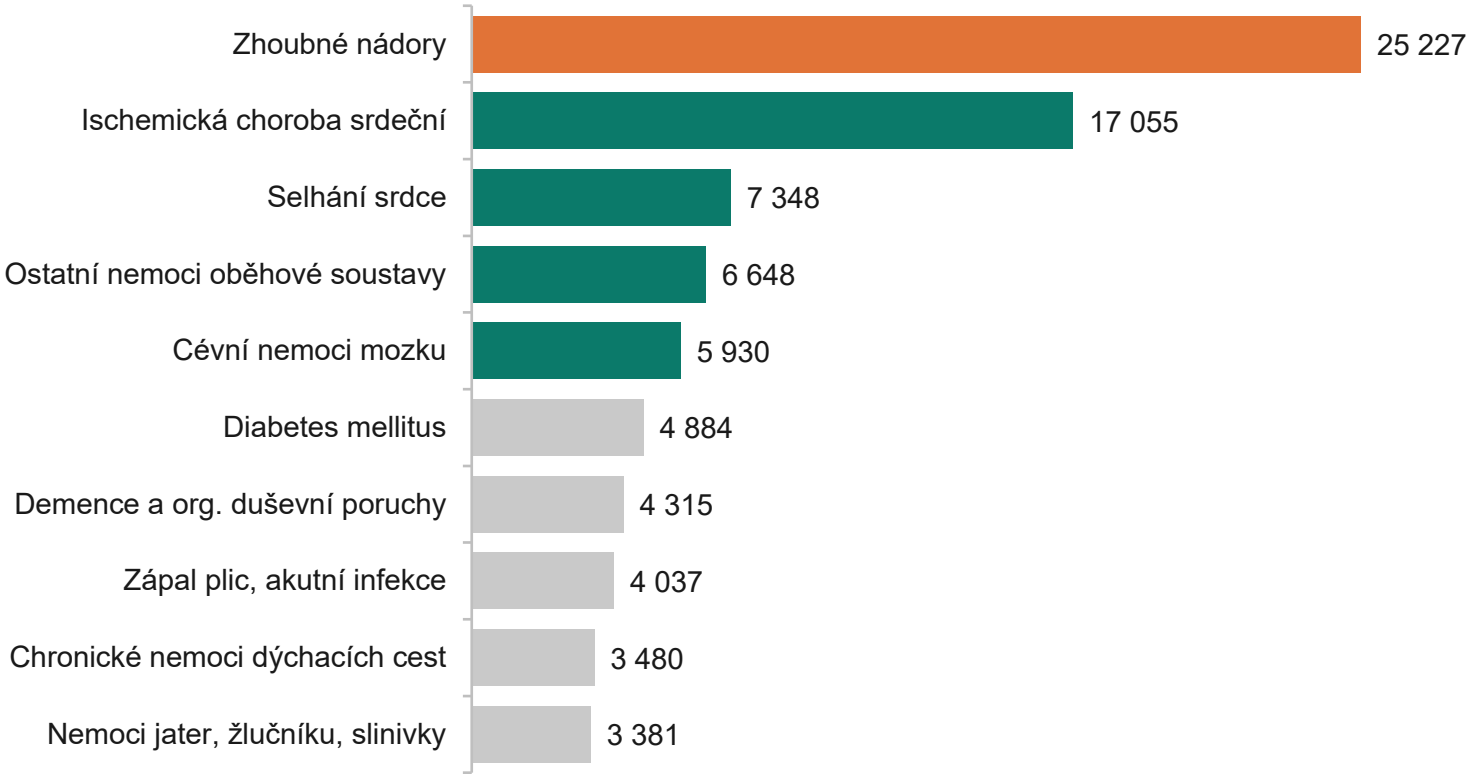

ČR 2024

22,5 %

úmrtí způsobují zhoubné nádory

35 %

nemoci srdce a cév (zelené sloupce)

Velkou část lze ovlivnit prevencí – pohyb, strava, kouření, screening.

Deset nejčastějších příčin úmrtí, ČR 2024. Zdroj: ÚZIS ČR (Dušek, 04/2026).

OpenData _studio

Nemocných poroste ve všech hlavních skupinách

+94 % Demence

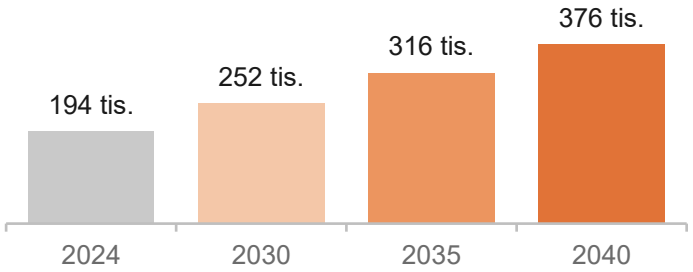

+48 % Onkologická onemocnění*

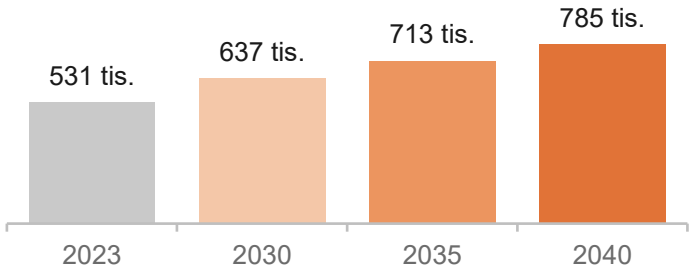

+41 % Srdeční selhání

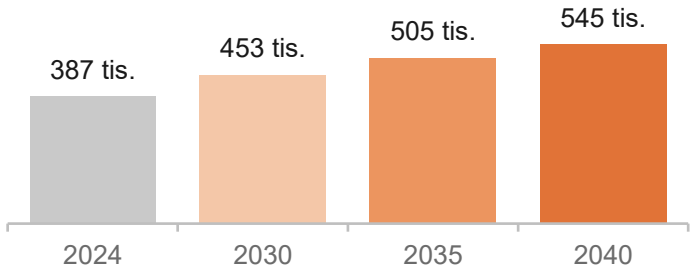

+35 % Vážná kardiovaskulární onem.

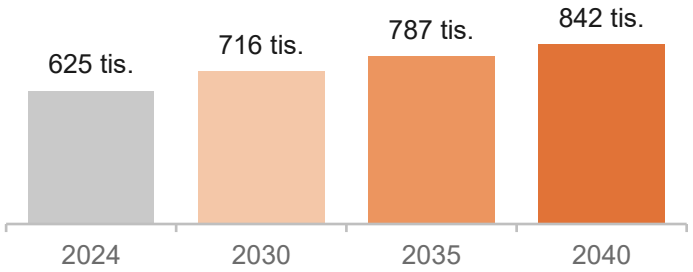

+19 % Těžká polymorbidita (DCCI ≥ 2)

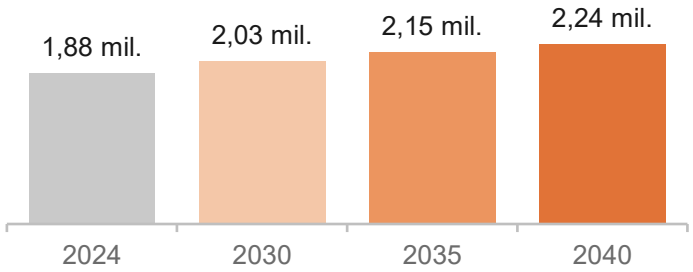

+17 % Diabetes mellitus

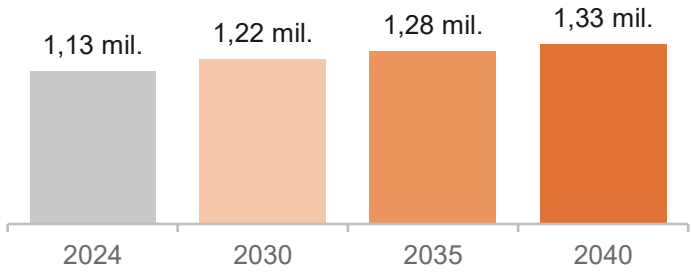

Počet osob v ČR. Zdroj: ÚZIS ČR – Datový souhrn OIS 13-01, predikce potřeb (11/2025). Predikce = demografie × dnešní prevalence podle věku a pohlaví. *Onkologie: výchozí rok 2023, počítá i s růstem prevalence. Každý minigraf má vlastní měřítko.

OpenData _studio

Nejrychleji porostou Středočeský a Plzeňský kraj

Demence
ČR +94 %

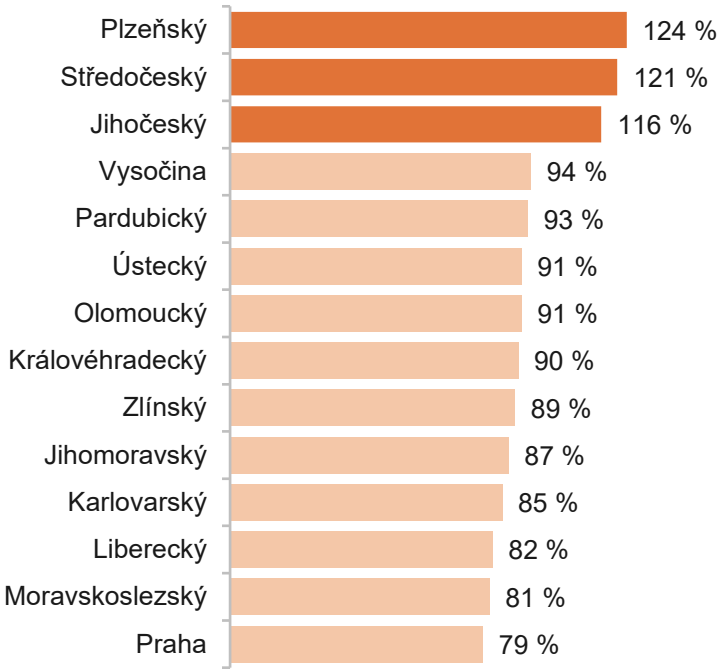

Onkologická onemocnění*
ČR +48 %

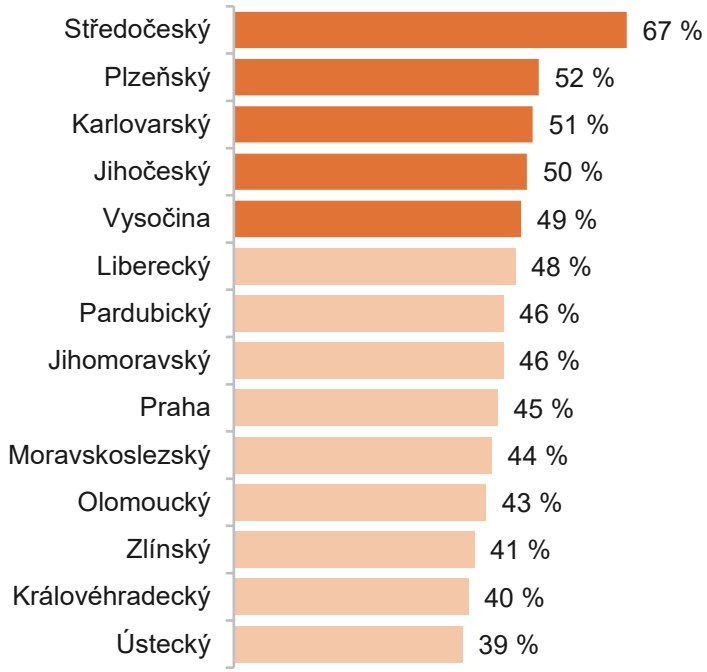

Srdeční selhání
ČR +41 %

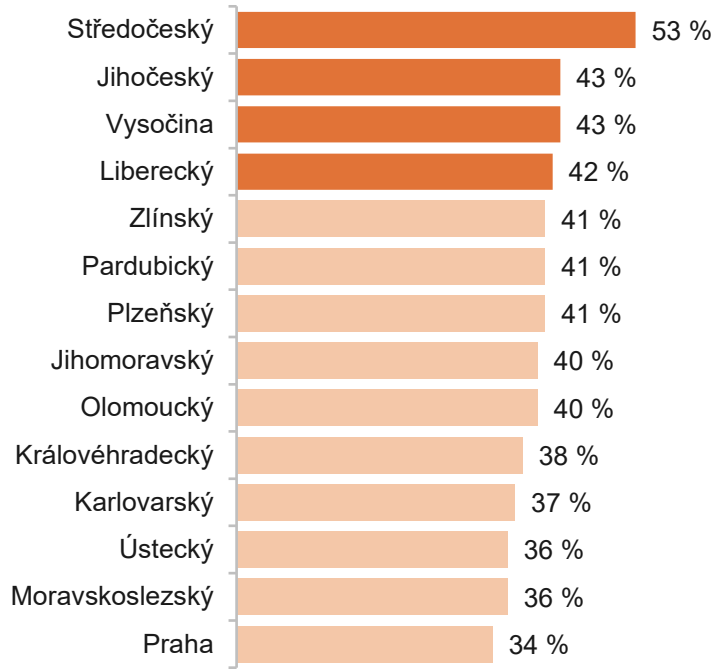

Tmavě = kraje nad průměrem ČR. Zdroj: ÚZIS ČR – Datový souhrn OIS 13-01, predikce potřeb (11/2025); ČSÚ – Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2080. *Onkologie: výchozí rok 2023.

OpenData _studio

Středočeský kraj vede ve všech skupinách

Vážná kardiovaskulární onem.
ČR +35 %

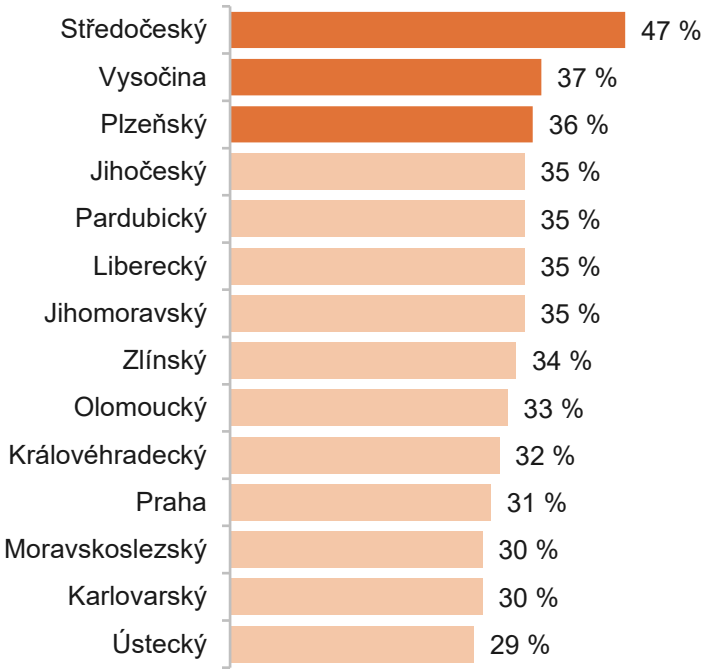

Těžká polymorbidita (DCCI ≥ 2)
ČR +19 %

Diabetes mellitus
ČR +17 %

Tmavě = kraje nad průměrem ČR. Zdroj: ÚZIS ČR – Datový souhrn OIS 13-01, predikce potřeb (11/2025); ČSÚ – Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2080. *Onkologie: výchozí rok 2023.

OpenData _studio

GERIATRIČTÍ PACIENTI

Geriatrických seniorů ve vysokém riziku bude dvakrát víc

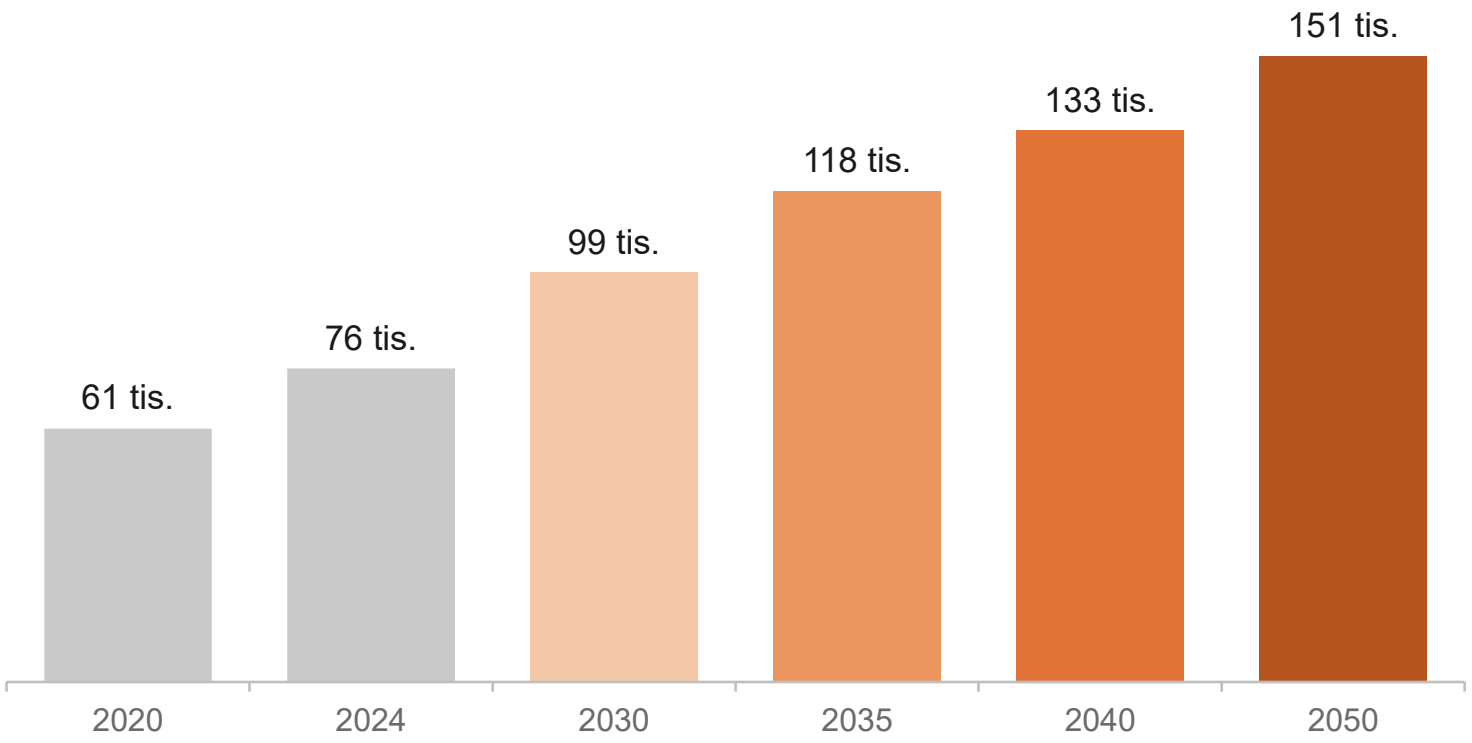

VĚK 75+, VYSOKÉ RIZIKO ZTRÁTY SOBĚSTAČNOSTI

75,6 → 132,9 tis.

mezi lety 2024 a 2040 (+76 %)

+47 %

nárůst už mezi lety 2015 a 2024

Geriatrický pacient = vyšší věk + polymorbidita a/nebo polypragmazie. 2020 a 2024 pozorováno, dál predikce.

OpenData _studio

STÁRNUTÍ SE UŽ PROJEVUJE

Záchranka ošetří o 82 % víc lidí nad 75 let

+82 % **Ošetření ve věku 75+**

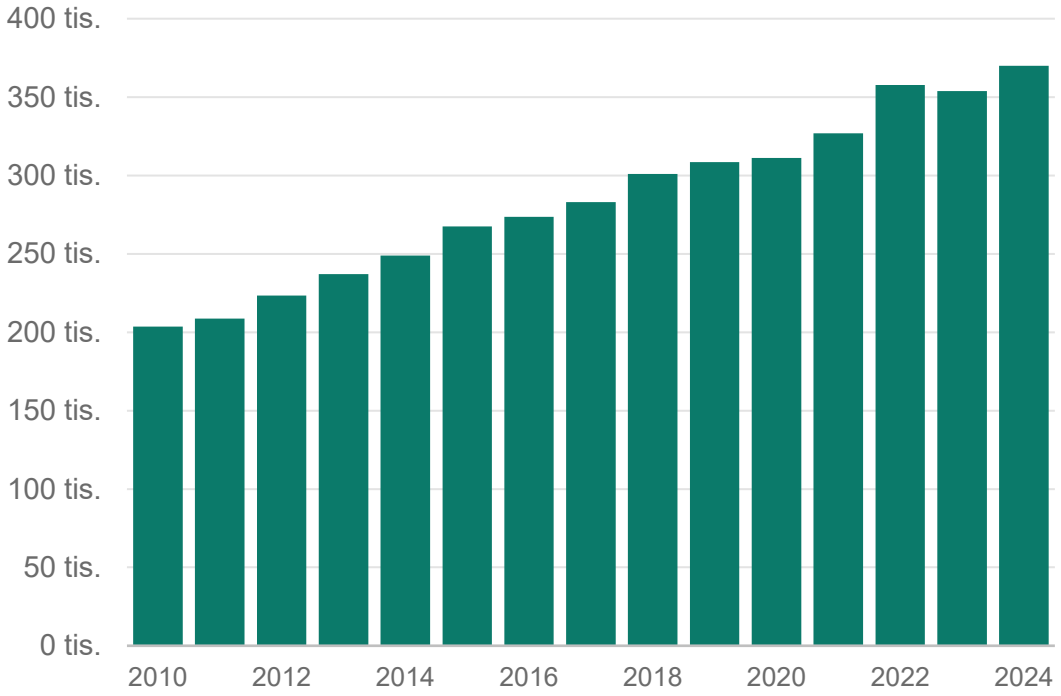

+88 % **Ošetření ve věku 85+**

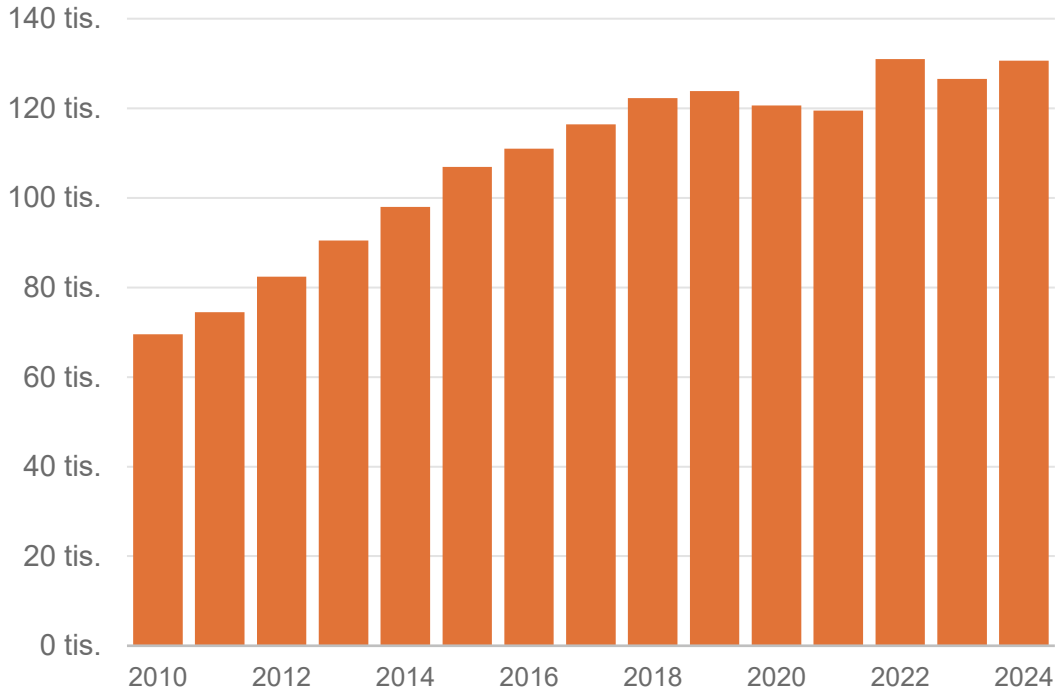

Počet osob ošetřených zdravotnickou záchrannou službou, 2010–2024. Zdroj: ÚZIS

OpenData _studio

MEZISOUČET

Vymíráme.
Stárneme.
Nebudeme zdraví.

Nedochází k přirozené obnově obyvatel.
Rychle se mění věková struktura.

OpenData _studio

03 · DLOUHODOBÁ PÉČE

Kdo se o nás postará

Závislost na péči, sociální služby, neformální pečující a personál.

Typický klient pobytové služby je starší 80 let

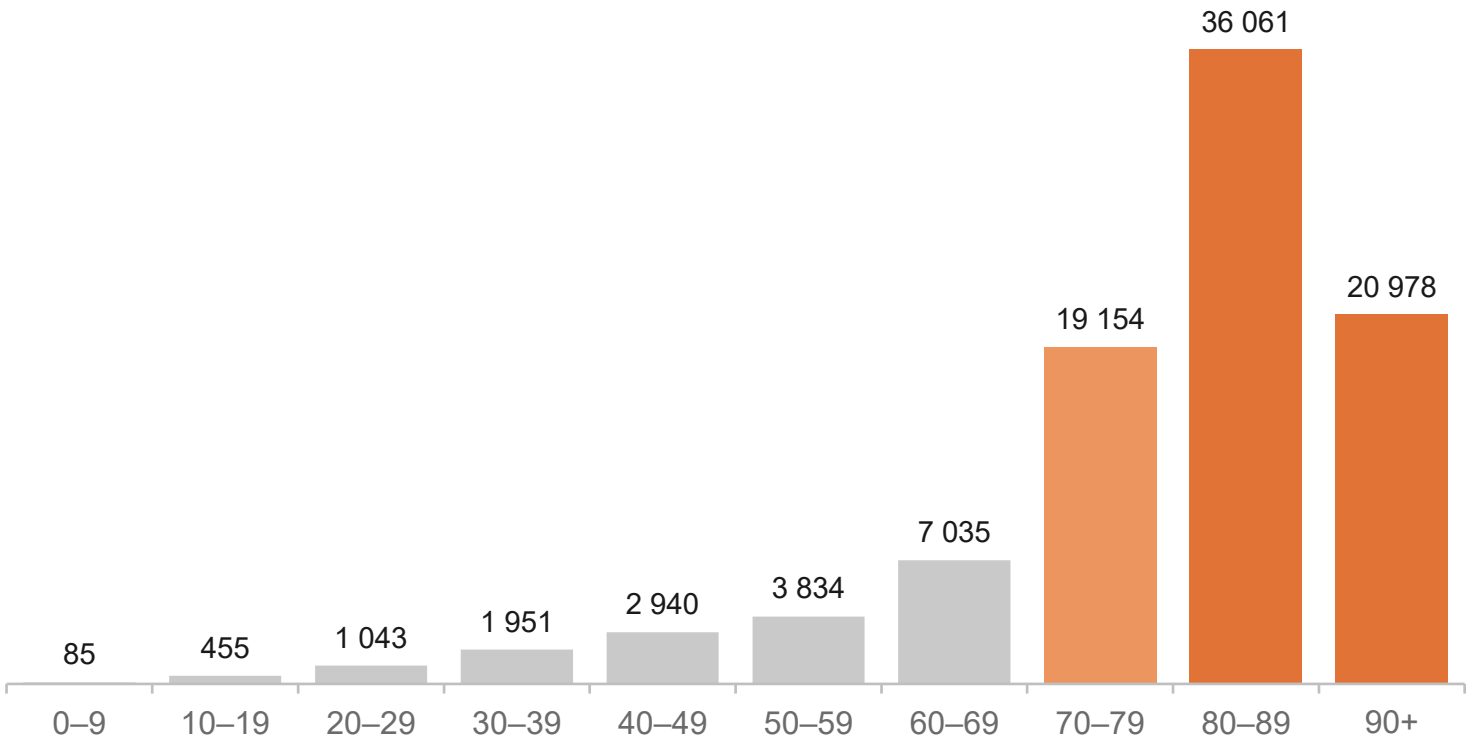

Věkové složení osob v zařízeních s pobytovou sociální službou, 2024. Zdroj: MPSV

KLIENTI 2024

93,5 tis.

klientů pobytových sociálních služeb

61 %

z nich je starších 80 let

OpenData _studio

KAPACITY SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

V roce 2040 bude potřeba o 49 tisíc lůžek víc

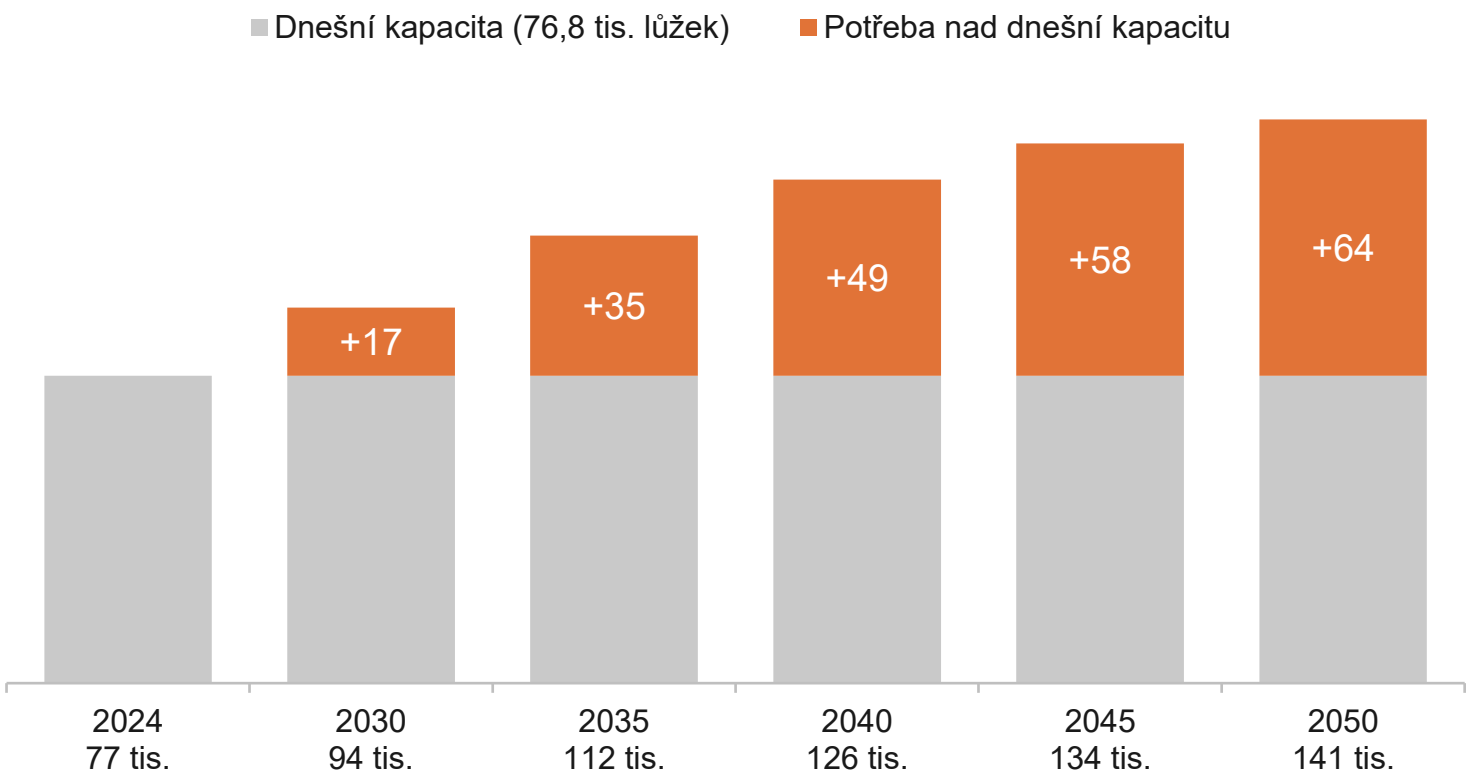

POBYTOVÉ SOCIÁLNÍ SLUŽBY

94 → 153 tis.

uživatelů v letech 2024 → 2040

Stárnutí nelze řešit jen přistavováním lůžek. Potřebujeme posílit terénní služby a podporu péče doma.

Tisíce lůžek; 2045 a 2050 = výhled. Zdroj: ÚZIS ČR – Datový souhrn OIS 13-01, predikce potřeb (11/2025); ČSÚ – Projekce obyvatelstva do roku 2080. Stav k 31. 12. 2024.

OpenData _studio

Více než čtvrtina sester je starší 55 let

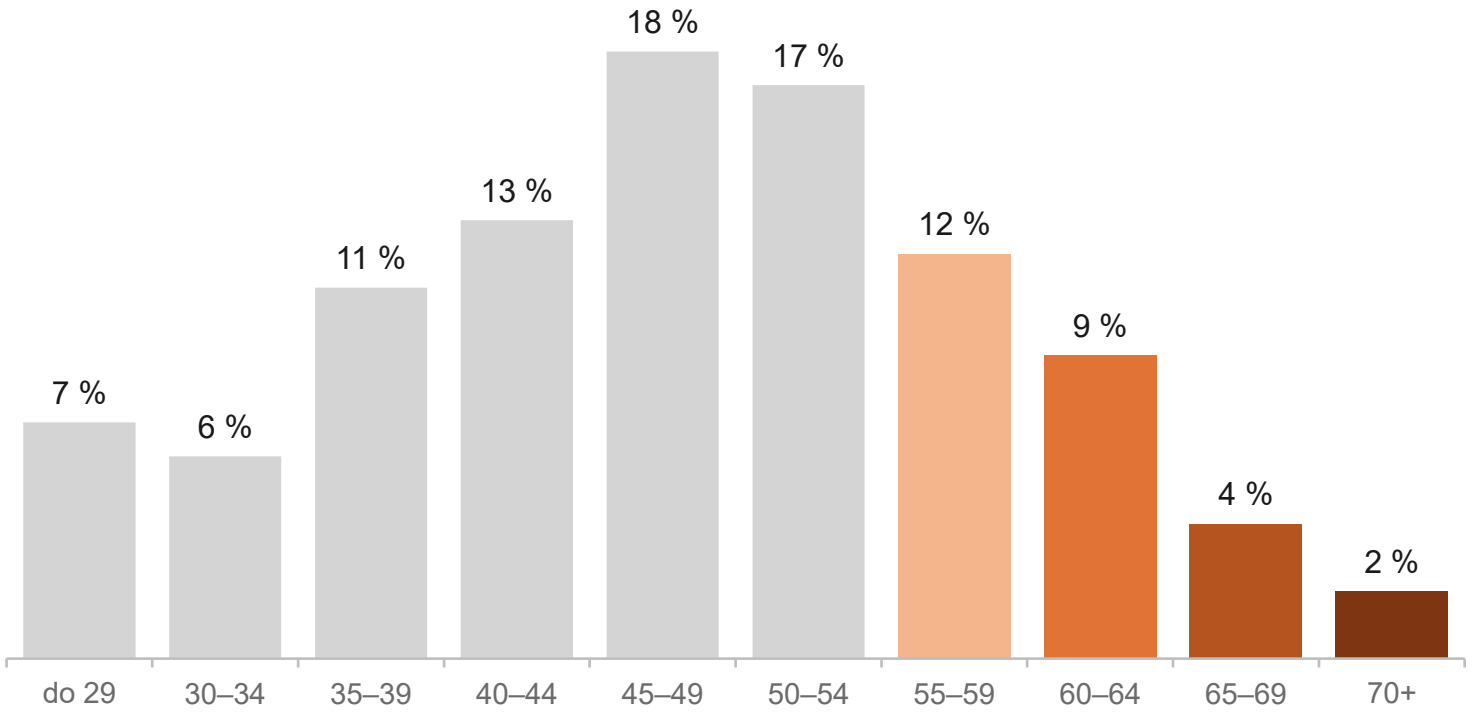

VŠEOBECNÉ SESTRY

28 %

všech sester je 55+ (24 300 osob), průměrný věk 47,9 roku

37 %

sester v pobytových sociálních službách je 55+

Zdroj: Národní registr zdravotnických pracovníků (NRZP) a NRHZS, stav k 31. 12. 2024 (soc. služby 2023).

Velká část péče leží na rodinách

Lidé s potřebou dlouhodobé sociálně-zdravotní podpory

553 tis.

občanů v roce 2024

758 tis.

občanů v roce 2040 (+37 %)

48,7 %

lidí s těžkou nebo úplnou závislostí (PnP III–IV) **strávilo většinu roku 2024 doma** – bez zdravotní péče v daný den.

92 tis.

pacientů se závislostí III+ je v neformální péči; rodiny pokrývají 24–30 mil. ošetřovacích dnů ročně.

+36 %

dní péče o těžce závislé doma a v terénních službách do roku 2040 (z 33,7 na 46 mil.).

PnP = příspěvek na péči. Zdroj: ÚZIS ČR, Strategické predikce potřeb sociální a zdravotní péče

KLÍČOVÉ POSELSTVÍ

Připravte se.
Stát to za vás (asi) neudělá.

OpenData _studio

DOPORUČENÍ

Co z toho plyne pro města

1

Plánujte podle dat a věkové struktury

Rozhoduje, kolik lidí bude v jakém věku – ne celkový počet obyvatel.

2

Posilujte péči v domácím prostředí

Terénní a odlehčovací služby, podpora neformálních pečujících.

3

Investujte do zdravého stárnutí

Každý rok prožitý ve zdraví je nejlevnější kapacita péče.

4

Přemýšlejte o využití budov ve vaší správě

Je provoz školského zařízení udržitelné? Potřebuje velké investice? Nabízí se změna využití ...

OpenData _studio

KONTAKT

Chcete prognózu pro své město?

Spočítáme, kolik lidí bude ve vaší obci v jakém věku, a co to znamená pro školy, sociální služby a zdravotní péči.

Martin Dvořák
dvorak@opendatastudio.cz
https://www.linkedin.com/in/madvorak/